

הלכה למעשה

עם רבני רשת בתי ההוראה הארצית 'המאורות'

שאלות מצויות

מאת הגאון רבי איתמר הלוי מחפוד שליט"א // אבי"ד חוקת משפט באשדוד, ומרבני בית ההוראה

האם יש ביטול בקפה

שאלה: מאיזה כלי אני יכולה להכין קפה תימני ביום שבת.

יש להתייחס לקפה הלבן שאני קולה אותו מעט על המחבת וטוחנת. גם לקנוי שלא עובר קלייה. לחוויגי קפה ולגישר.

תשובה: רק בכלי שלישי. כלומר, דוד המים החמים המיחם הוא כלי ראשון משם לכוס הכוס היא כלי שני משם לשפוף לכוס אחרת הוא כלי שלישי ואז לתת את הקפה התימני.

האם מותר לפתוח תנור חשמלי בשבת

שאלה: שאלה לרב, מדוע יש מתירים תנור חשמלי בשבת? הרי אם פותחים אותו יורד החום ולאחר הסגירה התנור מגביר את החום לטמפרטורה שנקבעה

תשובה: מי אמר לך שמותר לפתוח. אכן אסור לפתוח אלא אם כן נורת הבקרה דולקת שאז אין משפיע על פעולת ההדלקה אלא ממשיך את המצב. משא"כ כשלא דולקת הנורה הרי הוא גורם להקדים הבערה של הגופי חימום שהוא איסור מהתורה וגם הוי ספק פסיק רישיה, ואכמ"ל.

ברכת הגומל לנשים

שאלה: האם נשים יברכו ברכת הגומל?

תשובה: מנהגינו שאין הנשים מברכות הגומל לא אחרי לידה [ואפילו לא בחיק המשפחה כגון ברית יצחק ליל הברית], ולא אחר ניתוח, ולא אחר כל חולי שנופל למשכב, כשפעת וכיו"ב. והמשנה ידו על התחתונה.

עיון הפרשה

מקהילי קהילות בעם ישראל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (ל"ה, א').

הגאון **רבינו יעיש קוריני** זצ"ל, ביאר את ענין הקהלת משה את ישראל הנאמר כאן עפ"י"ד האר"י, וגם רימו ענין זה בראשי תיבות הפסוק, וז"ל:

"ויקהל משה, נוטריקון: ומשה יתקנם קבצם התכוון להעלותם לשורשם מעשה משכן שמירת שבת הזהירים".

ומבאר הרב את ענין ההקהלה: "הנה ע"פ מ"ש הרב {האר"י} ז"ל בשער הפסוקים, שמשה ביקש לתקנם, לכן הקהיל את כל ישראל והעלה אותם לשורשם, וז"ל דע לפי שמשה רבינו ע"ה היה מבחינת יסוד דאבא, וכן דור המדבר היה מאותה הבחינה עצמה, ולפי שעשו את העגל, הוצרך משה להקהיל ולאסוף אותם אליו, להחזירם לשורשם שיהיו נכללים בו, להאיר בהם אור הקדושה, להסיר מעליהם טומאת העגל, וזה שאמר את כל עדת, "עדת" אותיות דעת, שהיו מיסוד הדעת.

והנה גם "ערב רב" גימטריא "דעת", לפי שגם הם היו בבחינת הדעת, ר"ל מהסיגים שבו. ולפי שהם חטאו בהקהל, שנאמר: "ויקהלו על אהרן", הוצרך הקהל אחר כדי לתקנו, ולכן עכשו נאמר: "ויקהל משה", כשם שהחטא היה בהקהל, כך התקנה תהיה בהקהל, ולפי שהם חטאו באלה, שנאמר: "אלה אלהיך ישראל", על כן כשבא לתקנם אמר: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם".

ולפי שהמודה בע"ז ככופר בכל התורה כולה, הוצרך לתקן ב' דברים שהם שקולים ככל התורה כולה, שהוא השבת, שהשומר שבת כאילו שומר כל התורה כולה, וכן עשיית המשכן.

והנה, התחיל ואמר: "ששת ימים תעשה מלאכה", שיעשו המשכן ששת ימים, ולכן אמר לשון ציווי, שהזהירם בזה על מלאכת המשכן, ואמר: "תיעשה" ולא אמר "תעשה", לרמוז שתיעשה מעצמה, כמ"ש רז"ל על פסוק: "והבית בהבנותו". ובה: "וביום השביעי יהיה לכם קדש", דכיון שאתם מתקדשים גם בששת ימי החול במעשה המשכן, בודאי בשבת יהיה בכם תוספת קדושה ונשמה יתירה, וזה שאמר הכתוב: "וביום השביעי יהיה לכם קדש" עכ"ל {האר"י}.

ועתה מוסיף הרב על דבריו לרמוז ענין זה בפסוק עצמו וז"ל:

"ואפשר, כי הנה אם תחשוב "ויקהל משה", בגימטריא "הדעת טוב", הוא רמז למ"ש, שהקהיל אותם משה אל הדעת, דהוא יסוד דאבא דאיקרי טוב ואיקרי דעת. וגם "ויקהל משה", גימטריא "מלכות", ר"ל, שבעשיית העגל פגמו בה, ולפיכך צוה להן על המשכן שהוא בסוד המלכות, וכן בשמירת השבת שהיא בסוד שבת כלה מלכתא, לתקן מה שפגמו בה, וכאשר גמרו עשיית המשכן, אז נגמר פגם המלכות, ואז נאמר: "ותכל כל עבודתי". והנה נמצא ב' תיבות: "ותכל כלי" גימטריא מלכות ויותר י, לרמוז לך שכיון שגמרו עשיית המשכן, אז נשלמה המלכות בכל י' ספירותיה, ונתקן הכל ואשתכח חדוא לעילא ולתתא, ועל ההוא איתאמר ישמחו השמים ותגל הארץ".

ועתה איכא למרמוז, בתיבת "תיעשה" שהיא גימטריא "הפת" ויותר שי"ן, היינו שבת, ר"ל, שאם אתה תזהר בעונג שבת, הנה פתך מצויה ומרווחת כל ששת ימי המעשה ודו"ק". עד כאן דבריו.

עיוני הלכה ומנהג

מתי מותר להעביר את בגדיו של הנפטר? והאם מותר להשתמש בהם?

מאת: הגאון רבי אוריאל חוברה שליט"א

לכבוד השואל ממכון המאורות היי"ו. כנהר שלום וכנחל שוטף ברכות לעד.

לשאלתך בזו הלשון, ברצוני לדעת מתי ניתן להעביר את בגדיו של הנפטר, ואם ניתן להעביר לבני המשפחה ילדים וחתנים. כמו כן האם זה נכון שאת נעלי הנפטר אין ללבוש.

תשובה: אין שום איסור הנאה להשתמש בבגדי המת, ואדרבה יש איסור לזורקם משום "בל תשחית". ולכן מותר אפילו בתוך שבעת ימי אבלות להשתמש בכל בגדי המת כולל גרביים (חוץ מדברים שהיו קבועים בגופו כגון שיני זהב או קוצב לב המוכנס בחזה, כמבואר בשו"ע יו"ד סימן שט"ו סעיף ב עיי"ש), ובדאי יכולים גם בני המשפחה ליהנות מהבגדים. וכ"כ הגאון טוקצינסקי בספרו גשר החיים (פרק ח סעיף) וז"ל, כל מלבושיו ותכשיטיו שהיו עליו בשעת מיתתו, ושפושטין אותם אח"כ מעליו, מותרים הם.

אמנם פעמים שבני המשפחה מפחדים להשתמש בבגדי המת, גם במקרה זה אסור להם לזרוקם לאשפה משום איסור "בל תשחית", אלא יעשה בהם מצוה ויתנם לנזקקים. ואם יש חשש שהנזקקים יחששו מללבוש את בגדיו של המת, לא יאמר להם שהם של מת. וכ"כ הגאון בעל עריכת השולחן (חלק יב עמוד סג סעיף ח) וז"ל, כל בגדיו של המת, מותרים בהנאה לכתחילה. ומצוה לחלקם לצריכים, ובלבד שלא יאמר להם שהם של מת, עיי"ש בהערה.

ולשאלתך לגבי מנעלים, הנני להשיב. הנה בספר חסידים (סימן תנד) כתב וז"ל, ולא יעשה אדם צדקה בדבר שיש בו סכנה. לאחד ניתנו לו מנעלים של מת ורצה לתת אותם לעני, אמרו לו "ואהבת לרעך כמוך", עיי"ש. וכ"כ בספר גשר החיים (פרק ח סעיף) וז"ל, נעליו של המת נזהרים רבים שלא ללבשם, ולא משום איסור הנאה אלא מחששות אחרות. ועוד כתב שם (בהערה 2) שהקפידא רק בנעליים שנעל המת בשעת חליו ולא בנעלים שלבשם בזמן שהיה בריא, ונעליים שלא נעלם שלושים יום לפני מותו, אין חשש ללבשם, עיי"ש.

ועם כל זה מי שחושש בנעליים ישנות לזרוקם אע"פ שלא השמש בהם שלושים יום, אין בידנו לאסור עליו משום איסור בל תשחית, כיון שאיסור בל תשחית הוא כאשר עושה ומשחית ללא שם סיבה. וכ"כ בשו"ת יביע אומר (חלק ג חלק יו"ד סימן ה) בזה"ל, הרוצה לחוש לעצמו אין בידנו כח למנעו משום איסור בל תשחית, דבל תשחית דגופיה עדיף, עיי"ש.

אולם יש מחמירים בנעליים ישנות (אפילו שלא השתמש בהם המת שלושים יום קודם פטירתו) שלא לתת לאחרים, וכמו שכתב הגאון בעל עריכת השולחן (שם) כתב, אין לתת נעליים לאחרים, משום שיש מחלות ברגל ובזיעה, עיי"ש. מכל מקום אע"פ דחמירא סכנתא מאיסורא, מאן דלא קפיד לא קפדי בהדי.

להלכה ולמעשה: מותר לכולם להשתמש בכל בגדי המת אפילו בתוך שבעת ימי אבלות. אבל נעליים ישנות שהשתמש בהם המת לפני פטירתו בתוך שלושים יום, אין להשתמש בהם כלל וחמירא סכנתא מאיסורא. אך אם לא נעל אותם המת בתוך שלושים יום מפטירתו, אין איסור להשתמש בהם. ורבים נוהגים שבכל הנעלים הישנות של המת לזרוקם גם אם לא השתמש בהם בתוך שלושים יום מפטירתו. אבל בנעליים חדשות שלא הספיק המת ללבשם, אין להחמיר בזה הדומנה לבד, לאו מילתא היא.

יחידי סגולה

ציצים ופרחים במשנת רבותינו

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (ל"ה, א').

הגאון רבינו חיים סנואני זצ"ל ביאר, כי מכאן למדים כי יש ללמוד את הלכות שבת בהקלה, ולקבוע שיעורים בציבור בהלכות אלו, וזה לשונו:

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו', ששת ימים תעשה מלאכה וגו' וביום השביעי וגו'. מכאן ראינו להלכות שבת שיהיו נאמרים בהקלה, שהרב והמורה יקהיל את כל עם בני ישראל שבעירו, וידרוש להם בהלכות שבת, ויורה להם את חוקי האלהים ואת תורותיו, ושיזהרו בכל איסורי שבת, דאם לא כן, שגגת תלמוד {איסורים הנעשים בחוסר ידיעה}, עולה זדון.

ולכן חיובא רמיא על הרב שבעיר להורות לעם הלכות שבת, דכל מילי דמתא רמיין עליה. מנא לן? ממשא, שהקהיל עם בני ישראל להורות להם הלכות שבת, כמ"ש על פס' "לעשות" - תשע ל', דהיינו ט"ל מלאכות שאסורות בשבת" עכ"ל.

והטעם שמיד כאשר ירד משה מן ההר, ראה להזהיר את העם דווקא על מצות שמירת השבת, כתב הרב: "כי להיות שארבעים יום אלו שישב משה בהר, הוא להתפלל על מעשה העגל, והעובד עבודה זרה ככופר בכל התורה כולה, לכן משה רבינו ע"ה, פתח דבריו האיר במצות השבת, דכל השומר שבת כאילו קיים כל התורה כולה, והשבת הוא מעיר לעזור על מעשה העגל, דכל השומר שבת, אפילו עבד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו, לכן תחילת דיבור משה היתה במצות השבת, כי גדול כוחו לכפר על עבודה זרה שהוא שקול ככל התורה כולה" עכ"ל. בריו.

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה (ל"ה, ב').

קושיא נפלאה הקשה הגאון רבינו זכריה אלצהרי זצ"ל בפסוק זה: מדוע דווקא כעת, לאחר חטא העגל ראה משה צורך לצוותם על שמירת השבת?

וביאר, דכיון שראו ישראל שנשתברו הלוחות, שבהם נכתבו עשרת הדברות ובהם ציווי עבודה זרה ושמירת השבת, סברו בליבם, מה נשאר עתה בידנו מן המצוות. ולזה אמר להם משה: יש לי עתה לתת לכם מצווה שאינה פוסקת כל שבעת ימי השבוע, והיא השבת השקולה כנגד כל התורה כולה, ואמר להם וינחמם, שעל ידה שורה שכינה בתחתונים והניח לבם באמר: "לא תבערו אש" ור"ל אל יבער לבבכם באש על מה שאבד מכם, די לכם במצות השבת אם תקיימו אותה כראוי, שאתם נוחלים עולם הזה ועולם הבא שכולו שבת.

רשת בתי ההוראה
המאורות
 להדירות קודש תימן
 מוסדא קדישא דתורה

מוקד ההלכה הארצי

שעל ידי רשת בתי ההוראה
חייגו בכל עת: *8416
 ישראל - 03-30-88-88-5
 ארה"ב - 151-8613-0185

ניתן לשלוח שאלות במייל, ולקבלת העלון מדי שבוע בדוא"ל - שלחו ל:
 sm08830222@gmail.com | או באמצעות
 אתר המאורות: kav.meorot.net

לתרומות והקדשות לזיכוי הרבים
 בארץ ובעולם - חייגו: 08-9302-302